

EL LLENGUATGE

Dels ocells de presa

7/XI/1976

Dels ocells de presa diürns que habiten a les terres catalanes —o el pas dels quals s'hi observa habitualment—, els més coneguts són l'àguila, el vultur, l'esparver, l'astor, el milà i el falcó, encara que cal advertir que gairebé tots aquests noms no són específics sinó genèrics, és a dir, que no designen cada un una espècie determinada, sinó, acompanyats de determinatius diversos —àguila daurada, àguila calçada, etc.—, espècies diferents del mateix gènere o, fins i tot, de gèneres diferents d'una mateixa família.

Però el que ens interessa d'assenyalar són les repercussions que alguns d'aquests noms d'ocells han tingut en el llenguatge comú, com a conseqüència de les característiques que se'ls atribueix. El cas més conegut és el sentit figurat amb què fem servir la paraula àguila per a designar algú que té la vista molt fina i penetrant. També fem servir en sentit figurat la paraula falconada, que és un derivat de falcó, i que significa no solament l'atac d'aquest depredador o d'un altre de semblant, sinó qualsevol escameça ràpida i eficaç, especialment a fi d'apoderar-se d'alguna cosa. I l'esparver i l'astor, amb l'eglai que produeixen a llurs víctimes, han contribuït també a la creació de noves formes de llenguatge: els verbs esparverar i lastorar, que tenen un significat similar: esglaiar o esverar. Es un cas semblant al que s'ha esdevingut en castellà, que dels noms «azor» i «milano» ha tret els verbs «azorar» i «mitanar». Algun cop, en català, es fa servir també el verb «mitanar», que podria derivar, certament, de milà, però que és un castellanisme declarat. També podríem assenyalar que n'hi ha que fan servir astorar en el sentit de «sorprenere»: astorar, però, no vol dir això, sinó «causar un gros espant», com el que causa l'astor.

Dels depredadors nocturns, també, tres s'han distingit en aquest camp: el mussol, usat en el sentit de «persona que a penes parla», la miloca, que figuradament vol dir que «aparenta molt i és en realitat poca cosa», i gamarús que no tothom sap que és un nom d'ocell, però que té un sentit figurat ben conegut.

ALBERT JANE